

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ-ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ. (ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΈΝΝΟΙΕΣ)

A) ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

Η μουσική βιομηχανία είναι μία από τις μεγαλύτερες παγκόσμιες βιομηχανίες σήμερα. Είναι μία από τις κυριότερες "δημιουργικές" βιομηχανίες που βοηθά την ανάπτυξη των μοντέρνων οικονομιών και πρωτοπορεί στην ανάπτυξη και χρήση των νέων τεχνολογιών και του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Η επιτυχία της μουσικής βιομηχανίας οφείλεται κυρίως στην επένδυση στην ανθρώπινη δημιουργικότητα. Οι εταιρίες-παραγωγοί δίσκων, παγκοσμίως, ανεξάρτητες ή πολυεθνικές, επενδύουν δισεκατομμύρια δολάρια σε τοπικές κουλτούρες. Στηρίζουν τις προσπάθειες και τις καλλιτεχνικές ανησυχίες ενός συνόλου ανθρώπων με διαφορετικές μουσικές απόψεις, στυλ, μουσικό και κοινωνικό υπόβαθρο και ταλέντο. Μόνο ένας μικρός αριθμός από αυτούς τους καλλιτέχνες θα αποδειχθεί εμπορικά επιτυχημένος. Αυτοί που τελικά θα ξεχωρίσουν θα αποκτήσουν τη δυνατότητα να μοιραστούν τη μουσική τους με το κοινό, όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Το κάθε τραγούδι ακολουθεί κάποια βήματα παραγωγής για να μπορέσουμε να το ακούσουμε. Πρωτογενώς δημιουργείται από το συνθέτη και το στιχουργό, οι οποίοι και κατέχουν τα πνευματικά δικαιώματα του (για τα οποία θα μιλήσουμε εκτενώς σε επόμενη διάλεξη, όπως και για όλα τα είδη των δικαιωμάτων αναφορικά με τα μουσικά δημιουργήματα).

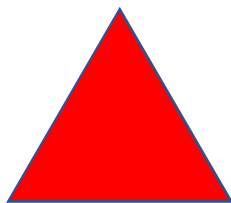
Στη συνέχεια, ο ερμηνευτής καλλιτέχνης, οι μουσικοί, και η παραγωγός δισκογραφική εταιρία δίνουν στο τραγούδι τη μορφή που μπορούμε να ακούσουμε σε ένα φορέα ήχου (δίσκο, CD,mp3 κλπ). Οι ερμηνευτές, οι μουσικοί και οι δισκογραφικές εταιρίες κατέχουν τα συγγενικά δικαιώματα του ηχογραφήματος, δηλαδή του συγκεκριμένου συνόλου ήχων και φωνών όπως αυτό ηχογραφήθηκε. Για την προστασία των παραπάνω δικαιωμάτων έχουν συσταθεί σε όλον τον κόσμο οργανισμοί συλλογικής προστασίας. Στην Ελλάδα, η ΑΕΠΙ (Ανώνυμος Εταιρεία Πνευματικής Ιδιοκτησίας), προστατεύει τα πνευματικά δικαιώματα των συνθετών και στιχουργών, ενώ ταυτόχρονα αναλαμβάνει και τη διαχείριση των δικαιωμάτων αυτών. Με την διαχείριση των συγγενικών δικαιωμάτων ασχολούνται οι οργανισμοί Ερατώ (Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων Τραγουδιστών - Ερμηνευτών Συν.Π.Ε.), Απόλλων (Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων Ελλήνων Μουσικών Συν.Π.Ε.) και Grammo (Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης & Προστασίας των Δικαιωμάτων των Παραγωγών Υλικών Φορέων Ήχου ή Εικόνας ή Εικόνας και Ήχου).

Πνευματική ιδιοκτησία ή πνευματικά δικαιώματα ονομάζονται τα αποκλειστικά δικαιώματα των πνευματικών δημιουργών στο έργο τους. Παραχωρούνται από τον νόμο για ορισμένο χρόνο για να απαγορεύσουν σε τρίτους τη χρήση των έργων χωρίς την άδεια του δημιουργού. Η πνευματική ιδιοκτησία είναι το μέσο με το οποίο ένα πρόσωπο ή μία εταιρία βιοπορίζεται από την καλλιτεχνική δημιουργία. Η έννοια της πνευματικής ιδιοκτησίας στηρίζεται στην πολύ απλή παραδοχή: οι άνθρωποι που δημιουργούν, παράγουν ή επενδύουν σε καλλιτεχνικά έργα πρέπει να είναι οι μόνοι που θα αποφασίζουν πώς θα χρησιμοποιούνται τα έργα τους και με ποιόν τρόπο θα φτάνουν στο κοινό.

Το πνευματικό δικαίωμα υφίσταται σε έργα λογοτεχνίας και τέχνης, όπως βιβλία, θέατρο, ζωγραφική, γλυπτική, φωτογραφία, αρχιτεκτονική αλλά και άλλες δημιουργίες όπως λογισμικό ή βάσεις δεδομένων (databases). Περιλαμβάνει το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού δεσμού του δημιουργού του προς αυτό (ηθικό δικαίωμα). Το πνευματικό δικαίωμα αποκτάται αυτοδικαίως χωρίς να απαιτείται αίτηση του δημιουργού ή καταχώριση του έργου σε κάποια υπηρεσία.

Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας όμως έχει και περιορισμούς. Οι περιορισμοί αφορούν μόνο το περιουσιακό δικαίωμα. Αυτοί είναι: η αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση, η παράθεση αποσπασμάτων αρκεί να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη καθώς και η χρήση για λόγους ενημέρωσης μέσω των ΜΜΕ.

Η ύπαρξη του πνευματικού δικαιώματος δικαιολογείται από την ευρύτερη σημασία της τέχνης. Η τέχνη αποτελεί μια ευρύτερης ερμηνείας ονομασία που χρησιμοποιείται για την περιγραφή της διαδικασίας, της οποίας προϊόν είναι κάτι το μή φυσικό, το οποίο ακολουθεί τους κανόνες του δημιουργού. Στον Δυτικό κόσμο η τέχνη περιγράφεται ως art, από το Λατινικό ars που εν μέρει σημαίνει διακανονίζω, διευθετώ.

Υπάρχουν δύο αντιδιαμετρικά αντίθετοι δικαιολογητικοί λόγοι ύπαρξης της πνευματικής ιδιοκτησίας, οι οποίοι όμως στις σύγχρονες νομοθεσίες περισσότερο αλληλοσυμπληρώνονται παρά αλληλοαποκλείονται:

- **Ανθρωπιστική-ιδεαλιστική δικαιολόγηση:**

Ο ένας, ανθρωπιστικός και ιδεαλιστικός, συνδέεται με τις θεωρίες περί φυσικού δικαίου. Σύμφωνα με αυτόν ο δημιουργός έχει έναν ιδιαίτερο ψυχικό δεσμό με το δημιούργημά του, ο οποίος είναι αναπαλλοτρίωτος και τον οποίο ο νόμος οφείλει να αναγνωρίσει. Ως πρότυπο έχει αυτή η θεωρία κυρίως το μοναχικό δημιουργό, ο οποίος δημιουργεί τέχνη για βιοπορισμό και η πολιτεία έχει υποχρέωση να του δώσει το δικαίωμα να εκμεταλλεύεται κατ' αποκλειστικότητα το έργο του. Ο δημιουργός είναι πάντα φυσικό πρόσωπο. Αυτή η οπτική γωνία επιβάλλει ρυθμίσεις που προστατεύουν το δημιουργό και από αυτούς στους οποίους ο ίδιος αναθέτει την οικονομική εκμετάλλευση του έργου του (εκδότες, παραγωγούς), γιατί εξαρτάται από αυτούς και τους έχει ανάγκη προκειμένου να επιβιώσει. Έτσι ο δημιουργός δεν μπορεί, ακόμη και αν το θέλει, να εκχωρήσει ποτέ όλα τα δικαιώματά του, ενώ έχει πάντα αξίωση σε εύλογη αμοιβή. Το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ταυτόχρονα και μέσο προώθησης της πολιτιστικής δημιουργίας. Βάρος δίνεται σε έργα κατ' εξοχήν πνευματικά και προϋπόθεση προστασίας είναι το δημιουργικό ύψος του έργου.

- Ουτιλιταριστική¹ δικαιολόγηση

Ο δεύτερος λόγος είναι ουτιλιταριστικός. Είναι όμοιος με το λόγο ύπαρξης του διπλώματος ευρεσιτεχνίας: η χορήγηση ενός αποκλειστικού δικαιώματος λειτουργεί ως κίνητρο για τη δημιουργία καινοτομιών και συνδέεται με τη θεωρία των property rights. Ο δημιουργός με την προσδοκία του οικονομικού οφέλους από την αποκλειστική εκμετάλλευση του έργου του στρέφει την παραγωγική του δραστηριότητα σε καινοτόμα έργα, τα οποία ωφελούν το κοινωνικό σύνολο. Αυτή η οπτική εστιάζει στην οικονομική σκοπιά της δημιουργίας και προστατεύει εξίσου αυτόν που επενδύει σε παραγωγικές δραστηριότητες (εκδότη, παραγωγό). Έτσι δημιουργός μπορεί να είναι και νομικό πρόσωπο, το οποίο επενδύει και συντονίζει την παραγωγική δραστηριότητα. Τα δικαιώματα του δημιουργού είναι ελεύθερα μεταβιβάσιμα, όπως και όλα τα κοινά περιουσιακά δικαιώματα. Προϋπόθεση προστασίας δεν είναι τόσο η πρωτοτυπία, όσο η επένδυση. Στόχος της προστασίας δεν είναι η διατήρηση του δεσμού δημιουργού-δημιουργήματος, αλλά κυρίως η προστασία της καινοτομίας από αντιγραφές που εκμεταλλεύονται ξένο κόπο χωρίς αντάλλαγμα.

¹ Ουτιλιταριστικός = κοινωνοφελισμός, χρησιμοθηρία (εκ του αγγλικού utility)

ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ 1. Έννοια της πειρατείας.

Υπάρχουν πολλοί νομικοί όροι για την περιγραφή της παράνομης αντιγραφής, διάθεσης και γενικά εκμετάλλευσης των μουσικών έργων.

Η πειρατεία αποσκοπεί στην παράνομη αντιγραφή και διάθεση των μουσικών έργων με μόνο κίνητρο το οικονομικό όφελος. Η μουσική πειρατεία αντιπροσωπεύει μια οργανωμένη μορφή παραοικονομίας με ετήσιο κύκλο εργασιών 4.5 δισεκατομμυρίων. Αυτοί που κάνουν παρανομο εμπόριο μουσικής κινούνται ευκολότερα σε χώρες που είτε δε διαθέτουν επαρκώς ισχυρή νομοθεσία προστασίας ή όπου η εφαρμογή των νόμων είναι ανεπαρκής. Η δυνατότητα μαζικής παραγωγής CD μετέτρεψε την πειρατεία από τοπικό πρόβλημα της κάθε χώρας σε ανεπτυγμένο διεθνές εμπόριο.

Πειρατεία

Ο όρος πειρατεία χρησιμοποιείται γενικά για να περιγράψει την ηθελημένη καταπάτηση του Πνευματικού Δικαιώματος σε εμπορική κλίμακα. Σε σχέση με τη μουσική βιομηχανία περιγράφει την παράνομη αντιγραφή και διάθεση μουσικών έργων.

2. Τύποι πειρατείας

Η διάθεση των έργων αυτών μέσω υλικών φορέων ανάλογα με το περιεχόμενο τους εμπίπτει στις παρακάτω 3 κατηγορίες:

α) Πειρατικά - πρόκειται για την αναπαραγωγή πρωτότυπου ηχογραφήματος με σκοπό το κέρδος, χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου. Η συσκευασία των πειρατικών αντιτύπων διαφέρει από αυτή των γνήσιων.

β) Παραχαραγμένα - πρόκειται για αντίγραφα τα οποία μοιάζουν όσο το δυνατόν περισσότερο με τα γνήσια. Τα λογότυπα και τα εμπορικά σήματα των παραγωγών εταιριών τοποθετούνται στη συσκευασία έτσι ώστε ο αγοραστής να παραπλανάται και να νομίζει ότι αγοράζει το γνήσιο και νόμιμο προϊόν.

γ) Bootlegs - πρόκειται για παράνομες ηχογραφήσεις ζωντανών εκτελέσεων ή ραδιοτηλεοπτικού ή άλλου προγράμματος. Η ηχογράφιση γίνεται χωρίς τη σχετική άδεια των δικαιούχων.

ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ (ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ)

1. Νομοθεσία

Η δημιουργία του μορφώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας και η νομική της προστασία είναι σχετικά πρόσφατες και ανάγονται στον 18ο αιώνα. Πρόδρομος της προστασίας ήταν η απονομή προνομίων σε τυπογράφους, αρχικά στη Βενετία από το 1469 και αργότερα και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη. Πρώτος νόμος που αναγνώρισε δικαίωμα στον δημιουργό ήταν ο αγγλικός "Act for the Encouragement of Learning, by vesting the Copies of Printed Books in the Authors or purchasers of such Copies, during the Times therein mentioned" (Act 8 Anne C 19) του 1709 επί βασιλείας της Άννας, ο οποίος απένεμε αποκλειστικό δικαίωμα στον δημιουργό επί του έργου του διάρκειας 14 ετών από τη δημοσίευση του έργου με δυνατότητα παράτασης για άλλα τόσα, εφ' όσον ζούσε ακόμη. Αποφασιστική ώθηση έδωσε η Γαλλική Επανάσταση, η οποία συνέδεσε την πνευματική ιδιοκτησία με το φυσικό δίκαιο: αναγνώρισε ότι ο δημιουργός έχει θεμελιώδες δικαίωμα στο έργο του, το οποίο ο νόμος οφείλει να προστατεύσει. Ως συνέπεια αυτής της αντίληψης θεσπίστηκαν δύο νόμοι το 1791 και το 1793 αντίστοιχα. Στη συνέχεια κατά τον 19ο αι. υιοθετήθηκαν σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη συναφείς νομοθεσίες, ενώ πολλοί (κυρίως Γάλλοι) διανοούμενοι και λογοτέχνες κατέβαλαν προσπάθειες ενίσχυσης και εμπέδωσης του θεσμού· ο Βίκτωρ Ουγκώ μάλιστα ίδρυσε τη Διεθνή Φιλολογική και Καλλιτεχνική Ένωση (Association Littéraire et Artistique Internationale, ALAI), η οποία είναι ακόμη και σήμερα ενεργή στον τομέα αυτόν διεθνώς. Η διεθνής αυτή τάση αναγνώρισης και προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας οδήγησε το 1886 στην υπογραφή της Διεθνούς Σύμβασης της Βέρνης, καθιστώντας την πνευματική ιδιοκτησία αντικείμενο διεθνούς προστασίας.

Στην Ελλάδα η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας άργησε να έρθει. Ο Ποινικός Νόμος του 1835 προέβλεπε στο άρθρο 432 ιδιαίτερο ποινικό αδίκημα για όποιον αναπαρήγε ή έθετε σε κυκλοφορία ξένα δημιουργήματα. Οι διατάξεις αυτές απείχαν όμως πολύ από το να παρέχουν μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική προστασία στους δημιουργούς.

Ο πρώτος πλήρης νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας ήταν ο 2387/1920, ενώ το ίδιο έτος η Ελλάδα προσχώρησε στη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης του 1886. Ο νόμος του 1920 προέβλεπε την προστασία των έργων όσο ζούσε ο δημιουργός και για 50 χρόνια μετά τον θάνατό του. Ο 2387/1920 τροποποιήθηκε κατ' επανάληψιν για να ανταποκριθεί σε νεώτερες ανάγκες, και αντικαταστάθηκε τελικά πλήρως από τον ν. 2121/1993, ο οποίος έφερε αρκετές καινοτομίες στο σύστημα προστασίας. Παράλληλα από τις αρχές της δεκαετίας του 90 έχει αρχίσει η εναρμόνιση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας με την έκδοση αλληπάλληλων οδηγιών, οι οποίες ρυθμίζουν κατά ενιαίο τρόπο για όλα τα κράτη-μέλη αρκετές πτυχές της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Κατοχύρωση πνευματικού δικαιώματος

Από την στιγμή που ο δημιουργός ενός μουσικού έργου θέλει να κατοχυρώσει τα πνευματικά του δικαιώματα γράφεται μία εταιρεία διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων (πχ ΑΕΠΙ) η οποία με την σειρά της διαχειρίζεται τα εκτελεστικά και μηχανικά του δικαιώματα.

1) Εκτελεστικά. Η εταιρεία ελέγχει οποιαδήποτε αναπαραγωγή δημόσιας προβολής, η οποία σύμφωνα με την νομοθεσία καταβάλλει πνευματικά δικαιώματα. Η δημόσια εκτέλεση μπορεί να γίνεται είτε μεσω μηχανημάτων, είτε ζώντανα είτε στα ΜΜΕ και τον κινηματογράφο. Ετσι μετά τον ανάλογο έλεγχο ,γίνεται η διανομή των εσόδων στους δημιουργούς.

2) Μηχανικά. Για κάθε cd που κοβεται στο εργοστασιο αποδίδονται δικαιώματα στην εταιρεία και στη συνεχεια στον καλλιτεχνη. Ολα μαζί αποτελούν τα πνευματικά δικαιώματα του καλλιτεχνη τα οποία διαχειριζονται οι δισκογραφικές , οι εταιρίες προστασίας δικαιωμάτων και άλλοι φορείς.

INTERNET ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Το Internet έφερε ριζική αλλαγή στην επικοινωνία και δημιούργησε μία νέα κουλτούρα, κυρίως γιατί εκμηδένισε τις αποστάσεις δίνοντας τη δυνατότητα άμεσης διακίνησης των πληροφοριών και των δεδομένων. Μουσικά, οπτικοακουστικά ή άλλα έργα διατίθενται στον κυβερνοχώρο με μεγάλη ταχύτητα και ευκολία φέρνοντας τους ανθρώπους πιο κοντά.

Η διάθεση των μουσικών έργων μέσω του Internet ανάλογα με τον τρόπο διάθεσης, εμπίπτει στις παρακάτω 2 κατηγορίες:

- Downloads - πρόκειται για τη διάθεση των τραγουδιών υπό μορφή αρχείων ηλεκτρονικού υπολογιστή (π.χ. mp3, wma, κλπ) τα οποία μπορούν να αποθηκευθούν στα κατάλληλα μέσα (σκληρός δίσκος, δισκέτες, κλπ) του υπολογιστή του αποδέκτη, ο οποίος μπορεί να επιλέξει κατόπιν να τα ακούσει οποιαδήποτε στιγμή με τη χρήση του κατάλληλου προγράμματος.
- Streaming audio - είναι η διαδικτυακή έκδοση του ραδιοφώνου, όπου ο χρήστης μπορεί να ακούσει τα τραγούδια μόνο όταν είναι συνδεδεμένος στο Internet. Η δυνατότητα αποθήκευσης του τραγουδιού δεν είναι εφικτή. Η ποιότητα του ήχου είναι ηθελημένα μειωμένη ώστε να είναι δυνατή η μεταφορά των κατάλληλων πληροφοριών και η on-line ακρόαση του τραγουδιού.

Από τις αρχές της νέας χιλιετίας το πιο σύγχρονο θέμα είναι η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία των πληροφοριών. Είναι αναμφισβήτητο ότι το διαδίκτυο συνιστά τη μεγαλύτερη τεχνολογική επανάσταση της μεταβιομηχανικής περιόδου. Στο χώρο πάντως της πνευματικής ιδιοκτησίας οι ρυθμίσεις που θεσπίσθηκαν δεν έφεραν την επανάσταση. Ακολουθήθηκε η γνωστή αρχή της διαμόρφωσης και προσαρμογής της νομοθεσίας στις τεχνολογικές εξελίξεις. Είναι άλλωστε γνωστό ότι η τεχνολογία ήταν εκείνη που βοήθησε στη θέσπιση του δικαίου αυτού και συνέβαλε στη διαμόρφωση και προσαρμογή της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας.

Δημιουργήθηκαν λοιπόν δύο νέες Συνθήκες οι WIPO, δηλαδή η Συνθήκη WIPO για την πνευματική ιδιοκτησία και η Συνθήκη WIPO για τις ερμηνείες, εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα, γνωστές και ως Συνθήκες Internet, οι οποίες μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι οι ρυθμίσεις τους ανταποκρίνονται σε μία ευρύτερη συναίνεση όλων των τάσεων και συμφερόντων. Η διεθνής εναρμόνιση των δικαιωμάτων είναι το ζητούμενο. Οι δύο αυτές Συνθήκες δίνουν λύσεις σε ορισμένα από τα προβλήματα που δημιουργεί η ψηφιακή τεχνολογία και διαμορφώνουν το διεθνές θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των έργων και καλλιτεχνικών εισφορών στην κοινωνία των πληροφοριών. Η πνευματική ιδιοκτησία έχει σχέση με τον πολιτισμό, με την τέχνη και τους καλλιτέχνες που ιδεολογικά δεν μπορούν να ανταποκριθούν σε καμία γενική κατεύθυνση ομοιομορφίας ή παγκοσμιοποίησης. Η αρχή της εθνικής μεταχείρισης και οι διατάξεις του συμβατικού δικαίου που παρέχουν στο δικαιούχο ένα ελάχιστο όριο προστασίας είναι οι κανόνες πάνω στους οποίους βασίστηκε η διεθνής προστασία πάνω από 100 χρόνια. Η προσπάθεια διεθνούς εναρμόνισης θα πρέπει να κατευθύνεται με βάση αυτά τα κριτήρια και να επιζητείται όσο το δυνατό ευρύτερη συναίνεση.

Τα κράτη δεν μπορούν να δεχθούν την αλλοίωση του νομικού τους συστήματος, των παραδόσεών τους και της εθνικής τους κυριαρχίας. Κατά τη Διπλωματική Διάσκεψη για την προστασία των οπτικοακουστικών ερμηνειών που πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη 7-20 Δεκεμβρίου 2000, επιζητήθηκε η διατήρηση των αρχών αυτών που αποτελούσαν τα όρια πέρα από τα οποία καμία διείσδυση δεν μπορούσε να επιτραπεί. Αντίθετα, το επιζητούμενο παγκόσμιο consensus είναι σκόπιμο να καθορισθεί με ανοιχτή συζήτηση και ελεύθερη επιλογή από όλη τη διεθνή κοινότητα, χωρίς όμως να διαβρωθούν οι αρχές και οι νομικές παραδόσεις του κάθε κράτους. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το διαδίκτυο έχει παγκόσμιο χαρακτήρα. Ήδη έχει διαμορφωθεί το διεθνές πλαίσιο προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας και πρέπει περαιτέρω να επιδιωχθεί η βελτίωση και επέκταση των υπαρχουσών ρυθμίσεων χωρίς όμως το ένα σύστημα δικαίου να λειτουργεί σε βάρος του άλλου. Οι διεθνείς ρυθμίσεις είναι σκόπιμο να εξασφαλίζουν σε παγκόσμιο επίπεδο την προστασία όλων των έργων και δημιουργιών στο νέο περιβάλλον της ψηφιακής μεταλλαγής.

Στην Ευρώπη παρατηρείται έντονη κινητικότητα στην ανασύνταξη της νομοθεσίας. Στη Γαλλία αποφασίστηκε πρόσφατα ότι όσοι κατεβάζουν παράνομα τραγούδια και ταινίες από το Διαδίκτυο θα λαμβάνουν προειδοποιητικά μηνύματα και, αν συνεχίζουν, θα διακόπτεται από τον πάροχο η σύνδεσή τους. Κάτι αντίστοιχο κυοφορείται στη Βρετανία, ενώ γίνονται προσπάθειες να προσαρμοστεί το γαλλικό μοντέλο και στην Ελλάδα.

Στη χώρα μας η συνταγματική και νομική προστασία των προσωπικών δεδομένων δεν επιτρέπουν (προς το παρόν τουλάχιστον) την αποκάλυψη των ονομάτων όσων χρηστών του Ίντερνετ επιδίδονται στην ψηφιακή πειρατεία. Το Σύνταγμα κατοχυρώνει ως "απόλυτα απαραβίαστο" το απόρρητο της επικοινωνίας, το οποίο αίρεται μόνο για λόγους δημοσίου συμφέροντος και εφόσον υπάρχει εισαγγελική εντολή ή δικαστική απόφαση. Οι αρμόδιοι φορείς προωθούν πάντως τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας, ώστε να περιλάβει στα αδικήματα που δικαιολογούν την άρση του απορρήτου αυτά που σχετίζονται με την προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Στο Athens music forum 2009 η κυρία Ελένη Φωσκόλου, Business and Legal Affairs Director από την SONY MUSIC GREECE ,αναφέρθηκε όχι τόσο στα τεχνικά κωλύματα, όσο στα νομικά της υπάρχουσας νομοθεσίας. Η ίδια είπε ότι οι δισκογραφικές είναι σε θέση να εντοπίσουν τα IPs που ανταλλάσσουν παράνομο υλικό, όμως ακόμα και για να δοθούν τα στοιχεία του παρανομούντος, θα απαιτείτο τεράστιος δικαστικός αγώνας. Τα κωλύματα όμως δεν είναι μόνο νομικά, αλλά και -σύμφωνα με την ίδια- προθυμίας των internet service providers να προχωρήσουν σε ένα μοντέλο που θα προστάτευε από την πειρατεία.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1) Copy protection for audio CDs

Η προστασία των cd γίνεται με την χρήση λογισμικού το οποίο αποτρέπει την αντιγραφή του. Υπάρχουν στην αγορά αρκετά προγράμματα τα οποία 'κλειδώνουν' τα cd .Παράδειγμα προστασίας αντιγραφής cd είναι τα συστήματα Cactus Data Shield ,Copy Control και Data Position Measurement.Οι μεγάλες δισκογραφικές εταιρείες, προσπαθώντας να περιορίσουν την πειρατεία των τραγουδιών, έβαλαν σε πολλά cd copy protection. Ως αποτέλεσμα, πολλά από τα νέα CDs δεν μπορούν να αναπαραχθούν στον υπολογιστή και, κατά συνέπεια, δεν μπορούν να αποθηκευθούν στο δίσκο ώστε να μοιραστούν στη συνέχεια.

Αντίστοιχα όμως, υπάρχουν προγράμματα τα ξεκλειδώνουν τα προστατευμένα Cd.

Ακόμη και αν τελικά καταφέρουν οι εταιρείες να κατασκευάσουν CD που θα εμποδίζουν την αντιγραφή με οποιοδήποτε πρόγραμμα, αλλά και θα παίζουν σε όλα τα CD Player, θα πρέπει να προσφέρουν κάτι επιπλέον στους καταναλωτές οι οποίοι δεν θα μπορούν πλέον να αντιγράψουν το περιεχόμενο των CD που αγοράζουν.

Πέρα όμως από τα τεχνικά προβλήματα, το copy protection προκάλεσε αντιδράσεις για τον εξής λόγο:

Ισχύει η διατήρηση του τέλους στα μηχανήματα αναπαραγωγής: ο νόμος επιβάλλει στην Ελλάδα (και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη) ένα τέλος 4 ή 6% σε μηχανήματα, τα οποία χρησιμοποιούνται για την αναπαραγωγή έργων πνευματικής ιδιοκτησίας (φωτοτυπικά, scanner, αντιγραφικά CD κλπ.). Το τέλος αυτό διανέμεται στους δημιουργούς και στους ερμηνευτές καλλιτέχνες μέσω των Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης και θεωρείται εύλογη αμοιβή για την (επιτρεπόμενη) αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση που γίνεται μέσω των μηχανημάτων αυτών. Ο ιδιώτης επιτρέπεται δηλαδή να αναπαράγει ένα έργο για ιδιωτική χρήση, μέσω του τέλους όμως ο δημιουργός αποζημιώνεται γι' αυτό. Με την εφαρμογή των τεχνολογικών μέτρων ο νόμιμος χρήστης αντιμετωπίζει προβλήματα ασυμβατότητας κατά την αναπαραγωγή καμιά φορά και σε ένα απλό cd player, δεν έχει την δυνατότητα να ακούσει το cd στον υπολογιστή του και ούτε να το αντιγράψει σε ένα άδειο cd για το οποίο έχει πληρώσει τα τέλη.

Copy protection internet

- Το πρόβλημα

Η πρόοδος και διάδοση της ψηφιακής τεχνολογίας διευκόλυνε την αναπαραγωγή υλικών φορέων ήχου και εικόνας (πλέον κυρίως CD και DVD, αρχείων πολυμέσων κ.ά.). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθούν και οι προσβολές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων μέσω της ανεξέλεγκτης αντιγραφής και της διάδοσης από δίκτυα p2p, αφού η αναπαραγωγή και του μεγαλύτερου αρχείου δε διαρκεί πάνω από λίγα λεπτά και το κόστος είναι αμελητέο.

- Η λύση

Επικαλούμενοι αυτές τις μεγάλης έκτασης προσβολές οι παραγωγοί κατέφυγαν στη χρήση "τεχνολογικών μέτρων προστασίας" (technical protection measures, technische Schutzmaßnahmen). Τα τεχνολογικά αυτά μέτρα εμποδίζουν κατά κύριο λόγο την αναπαραγωγή ενός αρχείου ή ενός υλικού φορέα. Γενικότερα επιτρέπουν την "ψηφιακή διαχείριση δικαιωμάτων" (DRM-Digital Rights Management). Το DRM είναι η χρησιμοποίηση κατάλληλων τεχνολογικών μέσων από εταιρίες ή και απλούς κατόχους πνευματικής ιδιοκτησίας με σκοπό τον περιορισμό της χρήσης ψηφιακών δεδομένων είτε συσκευών είτε αναπαραγωγής αρχείων σε συγκεκριμένες συσκευές. Για παράδειγμα υπάρχουν mp3 drm ringtone που δεν αντιγράφονται από το ένα κινητό στο άλλο. Ή τα I tunes, από τα οποία κατεβάζεις μουσική η οποία μπορεί να αναπαραχθεί μόνο σε I pod.

Κατόπιν πιέσεων κυρίως των μουσικών παραγωγών τα τεχνολογικά μέσα προστασίας κατοχυρώθηκαν και με διεθνείς συνθήκες (με τη Διεθνή Συνθήκη του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής ιδιοκτησίας του 1996 για την πνευματική ιδιοκτησία, World Copyright Treaty). τα οποία απαγορεύουν την εξουδετέρωση χωρίς την άδεια του δικαιούχου κάθε αποτελεσματικού τεχνολογικού μέτρου, την οποία πραγματοποιεί κάποιος εν γνώσει του ή έχοντας βάσιμους λόγους που του επιτρέπουν να γνωρίζει ότι επιδιώκει αυτόν το σκοπό και την αφαίρεση ή αλλοίωση οποιασδήποτε πληροφορίας με ηλεκτρονική μορφή σχετικά με τη διαχείριση των δικαιωμάτων.

Όμως τα τεχνολογικά μέτρα προστασίας προκάλλεσαν μία σειρά από προβλήματα καθώς περιορίζουν και τα ψηφιακά δικαιώματα των νόμιμων χρηστών.

Η πρόσφατη απόφαση της EMI Records να σταματήσει να πουλά τραγούδια σε μορφή mp3 που περιέχουν προστασία DRM (μέσω του iTunes) μπορεί να δείχνει τον δρόμο για το τέλος του συγκεκριμένου πρότυπου προστασίας. Αλλά πολλοί χρήστες παραμένουν ακόμα εγκλωβισμένοι, χάνοντας τα ψηφιακά τους δικαιώματα χρήσης των τραγουδιών που νόμιμα αγόρασαν.

Αν κάποιος χρήστης αγοράσει ένα cd από το Amazon π.χ., μπορεί γενικά να το κάνει rip στον σκληρό του δίσκο και να το αναπαραγάγει σε οποιαδήποτε συσκευή θέλει. Αλλά αν αγοράσει τα ίδια τραγούδια από το iTunes, το Napster ή το Zune marketplace, τότε δεν θα μπορεί να το αναπαραγάγει σε άλλες συσκευές. Αυτό ισχύει για τραγούδια που δεν ανήκουν στην EMI. Στην πραγματικότητα τα τραγούδια από το iTunes παίζουν μόνο σε iPod, του Napster παίζουν μόνο σε συσκευές που έχουν την πιστοποίηση PlaysForSure, ενώ του Zune παίζουν σε συσκευές Zune.

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

Υπάρχει διαφωνία γενικά εάν η πειρατεία βλάπτει την μουσική. Πολύς κόσμος υποστηρίζει ότι αυτός που χάνει είναι οι δισκογραφικές εταιρίες και όσοι αντιπροσωπεύουν τον μουσικό/δημιουργό. Τα άτομα όμως που εργάζονται στον χώρο υποστηρίζουν ότι οι χαμηλες πωλήσεις έχουν αντίκτυπο στην ποιότητα, από την στιγμή που όσο πέφτουν τα έσοδα μειώνεται το κόστος παραγωγής, ο χρόνος παραγωγής άρα και η ποιότητα παραγωγής.

Εκτος από τις εταιρίες δηλαδή χάνουν όλοι οι ανθρωποι που εργάζονται στην μουσική παράγωγη. Υπάρχει βέβαια και αντιπαράθεση στο γεγονός αυτό, βάση αριθμών. Το θέμα είναι ότι ανεξάρτητα από το ποιος ευθύνεται, το κόστος παραγωγής μειώνεται και επηρεάζει άμεσα το αποτέλεσμα της μουσικής παραγωγής. Βέβαια θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι δεν είναι αναγκαίο να μειωθεί η ποιότητα αλλά η ποσότητα. Οι εκδοχές και οι απόψεις είναι πολλές.